

טורי בהס אפרים
172242

בן דבורה (וואלי) ואריד-מוריץ
נולד ב- כ"ז בתשרי תרפ"ד 7.10.1923
שרת בגדוד "אלון" (11)
נפל ב- ה' בסיוון תש"ח 12.6.1948
בעת מילוי תפקידו.

בהם אפרים

בן דבורה (וואלי) וויך-מוריץ, נולד ביום כ"ז בתשרי
תרפ"ד (7.10.1923) בברלין, בירת גרמניה. בשנת
1934, בהיותו בן 11, עלה לארץ. בתקופת מאורעות
תרצ"ד-תרצ"ט החל לעבוד כסניטר בבית-החולים
המרכזי בעפולה.

במלחמת העולם השנייה התנדב לצבא הבריטי, שירת שנתיים בכריגרה היהודית
בדרגת קורפורל (רב-שוראי) והגיע עד ארצות השפלה.

עם שחרורו מהצבא הבריטי חזר לעפולה והיה נהג האמבולנס הראשון של בית
החולים. נתחבב מאוד בשל אדיבותו, נועם הליכותיו ונכונותו לעזור לכל דורש.

בחורף תשי"ח עסק בהובלת פצועי ההתקפות הערביות וכל סכנה לא הרתיקתו בלכתו
לאספם מאזורי האש. הוא עמד לבנות בית בישראל, אך החליט להשתתף תחילה
בהבטחת העצמאות והשלום לבית ישראל כולו. למרות שהיה באפשרותו להשתחרר
משרות צבאי כעובד בשרות חיוני, התנדב לצבא ושרת כחובש פלוגתי בחטיבת "גולני".

אפרים נפל בחזית משמר הירדן ביום ה' בסיון תשי"ח (12.6.1948) על סף ההפוגה
באוספו חייל פצוע. למחרת נקבר בראש פינה.

זמרים עלה ארצה מגרמניה
בשנת 1934 - "העלייה החמישית"

"שנת 1933 היתה מפנה בתולדות הארץ ובתולדות הציונות. משנה זו ואילך התבלט יותר ויותר שארץ זו מסוגלת לקלוט המונים גדולים, שיכולת הקליטה של הארץ מותנית לא רק מהסגולות הפיסיות והגיאוגרפיות של הארץ שהן במהותן תכונות סטטיות, אלא קודם-כל מכוח הדחיפה והיצירה של העם העברי, שהוא כוח דינמי גדל ומתרחב."

(דוד בן-גוריון)

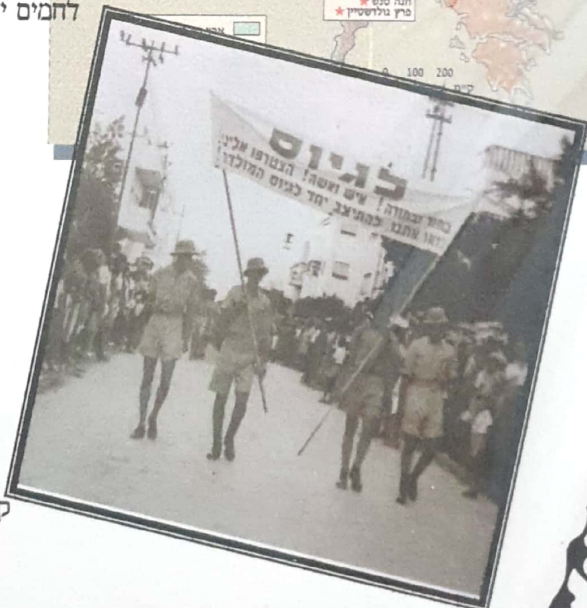
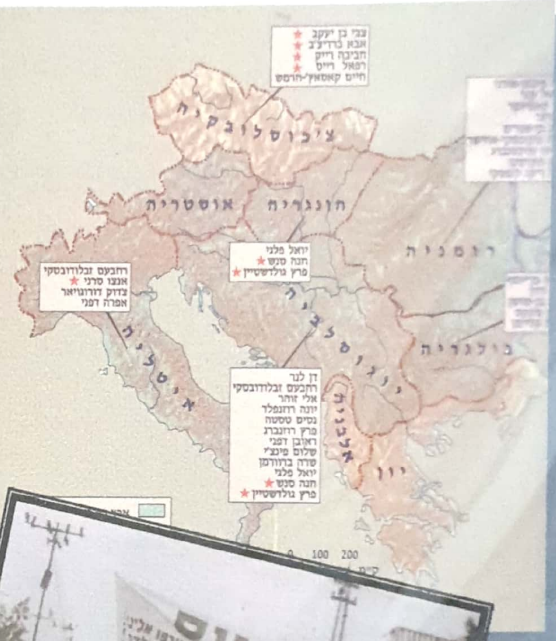

במלחמת העולם השנייה
 חנודב אפרים לברינדה היהודית בצבא הבריטי
 והגיע עד ארצות השפלה

"...ודאי, הכוח שאנו נקים להשתתפות במלחמה
 זו לא יכריע את גורלה. גם הליגיון הציכי או
 הפולני לא יכריעו בזה... אבל יש דברים
 שיוכרעו על-ידי העובדה אם יהיה או לא יהיה
 לגיון ציכי, פולני או יהודי..."

לחמים יהודים בצבא הבריטי

קריאה לגיוס הישוב לצבא הבריטי

"חטיבת הגליל והעמקים"

לימים והעברה נפת תל-חי (גדוד "אלון") לאחריות חטיבות "יפתח" ו"עודד" שפעלו בגליל העליון המזרחי, ובחטיבת גולני הוקם גדוד חייד נטף, גדוד "גורן", שאחר כך התאחד עם גדוד "דרור", ובמקומם הוקם גדוד הפשיטה המטוכן. במסך עשרה חודשים ארוכים, מחורף תשי"ח (פברואר 1948) ועד סתיו תשי"ט (נובמבר 1948) כנתנה חטיבת גולני, "חטיבת הגליל והעמקים" - עד שירדה לנגב בתום הקרבות בחזית הצפון. ואכן הייתה חטיבת גולני כפי שכתב עליה לימים רביאלוף יגאל ידין: "אחת ההזגמאות המאלפות ביותר לתהליך הקמת צבא הגנה לישראל... דוגמא נאה ומאלפת ליצירת הכוח הצבאי, למקור שאיבתו: אהבת הארץ, הקשר לאדמה ורוח החלוציות העקשנית המציינת את יישובינו החקלאיים למן ראשוני המתיישבים בגליל ועד לאחרון הקיבוצים בעמק..."

הקמת החטיבה - חורף תש"ח

ב-22 בפברואר 1948 הוקמה חטיבת גולני. עד מועד זה הייתה במרחב הצפון מסגרת חטיבתית אחת, "לבנוני", ומיום זה ואילך שתי חטיבות: חטיבה מס' 1 - חטיבת גולני, במזרח אל מול גולן, וחטיבה מס' 2 - חטיבת כרמלי, במערב, בהרי הכרמל, חיפה, עמק זבולן והגליל המערבי.

כאשר הגיעו בשבוע האחרון של חודש פברואר 1948 משה מן(מתנג), איש מרחביה, ונחום גולן(שפיגל), איש כפר סאלד, למושב יבנאל בלב הגליל התחתון כדי להקים את מטה החטיבה, כלל מרחב החטיבה 4 נפות: נפת תל חי בגליל העליון המזרחי, נפת כנרת בגליל התחתון ובעמק הירדן, נפת גלבוע בעמק חרוד ובעמק בית שאן ונפת יזרעאל המערבי ובהרי אפרים.

על בסיס אזורי בתוך 4 הנפות הלכו והתגבשו ארבעת גדודי חיל השדה של חטיבת גולני בראשית דרכה: גדוד "אלון" בנפת תל חי, גדוד "ברק" בנפת כנרת, גדוד "גדעון" בנפת גלבוע וגדוד "דרור" בנפת יזרעאל.

ההרכב האנושי של החטיבה

לוחמים ומפקדים רבים עברו את כור ההיתוך של חטיבת גולני במלחמת העצמאות. אלפים רבים נשאו ונושאים בגאווה את תואר: "דור תש"ח של חטיבת גולני". בגלל מאות החללים ואלפי הלוחמים, אשר שרתו בחטיבת גולני במלחמת השחרור ועברו במסגרת גרודיה ויחידותיה את דרך הקרבות הערוכה והעקובה מדם, מהרי הגליל ומשורי העמקים אל ערבות הנגב, בזכותם מן הסתם, נקבע בסתיו 1949, כי חטיבה מס' ג, חטיבת גולני, תישאר כחטיבת חיל רגלים סדירה במערך הסדיר של צה"ל.

אלא שבתוך שלוש שנים, בתקופת פיקודם של דן לנר ז"ל (1950), אברהם יפה ז"ל (1950-1951) ומאיר עמית יב"א (1951-1952) כמפקדי החטיבה חל מהפך אמיתי בהרכב האנושי של חטיבת גולני. רוב רובם של הלוחמים בגרודים היו חיילים צעירים בני 18-20, בני העלייה ההמונית של ראשית שנות החמישים, וחטיבת גוני קבצה בתוכה עולים חדשים רבים, יוצאי שבעים גלויות, חסרי ניסיון צבאי וקרבי, ו"ירוקים" בצה"ל ובמדינה.

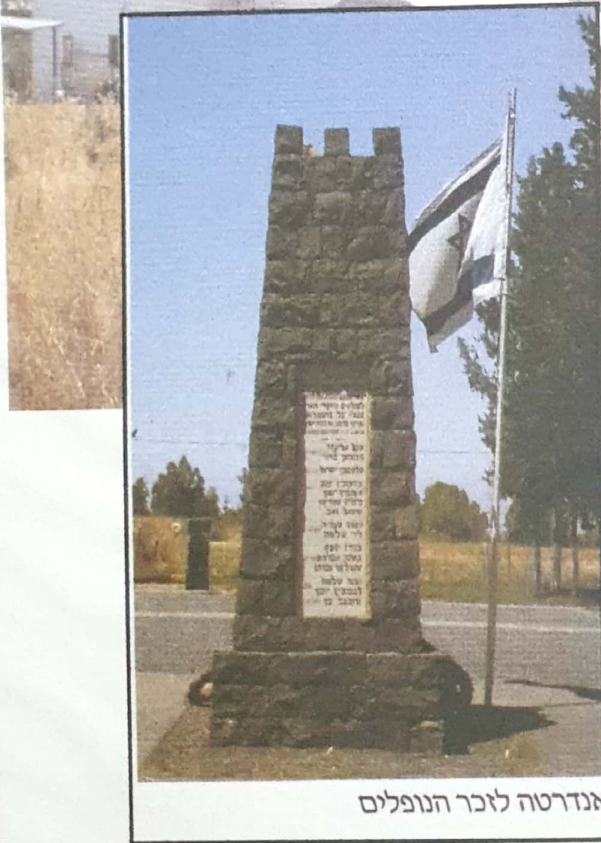
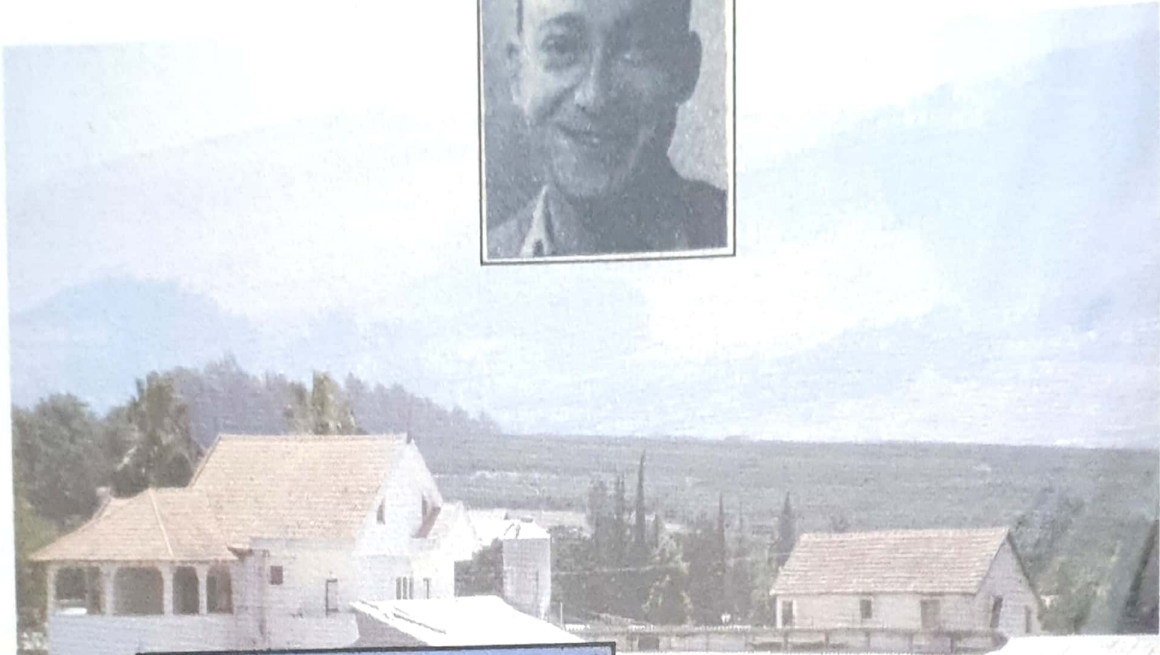
פריצת הסורים לישוב 'משמר הירדן' - הקרב בו נפל אפרים

בראשית יוני חידשו הסורים את פעילותם והפעם תקפו בגזרת משמר הירדן. אחרי הצהריים הגיעו הסורים ער הגדר הצפונית של המושבה. אולם באותה שעה התמקמו תותחי צה"ל במתנאים, פתחו באש מדויקת על התוקפים והניסום. בשעה 18:00 נעלמו הסורים לחלוטין בגדרים עמם את הרוגיהם. עם רדת החשיכה הגיע התגבורת של חטיבת 'עודד' לתחומי משמר הירדן. הסורים נסוגו משלא עלה בעדם להעביר כלי שריון למערב הירדן, אולם שבו והתארגנו להתקפה לשם קביעת עובדות בגזרה זו ערב ההפוגה הצפויה. מצבה של חטיבת 'עודד' היה כבי רע בהיותה חסרת נשק, תחמושת וכח אדם מאומן. מפקדת החזית והמטה הכללי התאמצו לסייע לה. ב- 8 לחודש הועבר למרחב 'עודד' גודד 23 של חטיבת 'כרמלי' מן הגליל המערבי. ההתקפה הסורית החלה עם שחר 10 ביוני, לפני שהגודד הספיק להתארגן במרחב. חטיבה סורית אחת היתה אמורה לצלוח את הירדן ולהשתלט על מעברותיו, ועוד חטיבה נועדה לנצל את ההצלחה ולפרוץ לעבר הכביש, לשם ניתוק 'אצבע הגליל'. עם שחר השתלתו הסורים על שלוש מעברות הירדן שבאזור משמר הירדן. כוחות חי"ר ושריון חדרו לתוך המושבה. בצהריים הודיע חטיבת 'עודד': "8 טנקים עברו את הירדן, וחלק מהם נמצא בכביש ממערב למושבה. התותחים נכנסו לפעולה אבל בינתיים אין מונעים את הטנקים מלהתקדם. הכרחית הפצצה רצינית. כוחותינו נמצאים בשטח, אבל מצבם אינו ברור". כעבור שעה הודיע החטיבה: "יש להגיש שמשמר הירדן אינה קיימת ככח לחיים... הערבים גולשים בהמוניהם לחולה". רק עם חשיכה נבלמו הסורים באזור חרבת ירדה, ולאחר חצות הגיע הפליט ממשמר הירדן ובפיו נודע על קצו של הישוב.

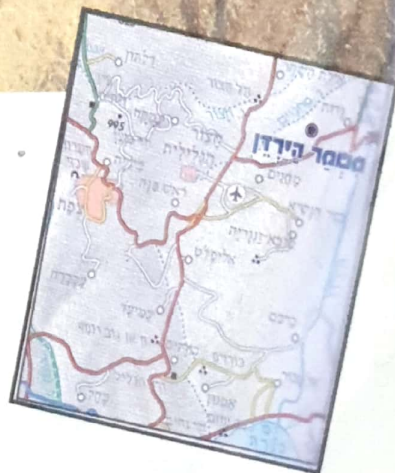

תמת 'משמר הירדן' הישנה

'משמר הירדן' - המקום בו נפל

אנדרטה לזכר הנופלים

גידוד 'אלון' בגליל המזרחי

נתחלנו לעשות את חסידורים המתאימים ולארגן את הגדוד לקראת יציאתו לגליל. במשך ימים מעטים חיסל הגדוד את בעיותיו השונות בחיפה. הוציא את אנשיו מן העמדות. איטשף להם חופשה של 48 שעות ואת תחילת התזונה הועיד ל-10.3.48. לא ניתנה למפקדי הפלוגות ולמפקדי המחלקות האפשרות לערוך סיורים במרחב הגליל. מפני הקושי להגיע לשם. תזמן, שחוקצב להעברת הגדוד, היה קצר, וכל הגורמים לחצו לעשות את הדבר בחקדם האפשרי. ונבטחו לנו שהכל מוכן ואנו פטורים מן הדאגה לסיידורים המנהלתיים במקום.

ב-10.3.48 עזב הגדוד את חיפה, כשהוא מאורגן לפלוגות ומחלקות. כל איש מצויד בציד האיש, אשר נחל בחלוקתו באותה תקופה. במשך ארבעה ימים הועברו כל אנשי הגדוד לגליל.

אכזבה ראשונה היתה, כשהבסיסים, שאליהם הגיעו האנשים, לא היו מסודרים ומאורגנים. ותנאי החורף הקשים מנעו את האפשרות לשפר את המקומות ולהסתדר בצורה היאותה. אף על פי שלעומת שאר היחידות המגויסות בתקופה ההיא היו אנשינו מצוידים ציד טוב למדי — מכל מקום לא התאים ציוד זה לתנאי החורף של הגליל-העליון. נשק הגדוד נשאר במחסני-חיפה ולא נמסר לגדוד במועד הנכון. שבוע ימים עבר, עד שנמצא סידור מתאים להסתרת הנשק באחת המכוניות ולהעבירו לגדוד. לאכזבתנו הרבה נשלח נשק מועט, שכלל כ-60 סטנים ו-3 מקלעים — בלי תחמושת ובלי רובים, ו-8 מרגמות 2". עברו עוד כמה ימים, עד שהגיעו למטה-הגדוד התחמושת והציוד הנוסף. ימי הצפייה לנשק היו קשים ביותר. הלוחם היה מוכן לכל, ולא הבין, איך יוכל למלא את תפקידו, באין לו לא נשק ולא שום אפשרות פעולה לפעול. הגדוד פחד להתחיל להחליף את יחידות הפלמ"ח בבסיסים שבהם חנו, על מנת לאפשר ליחידות אלה לצאת ולהתארגן לקראת מבצעים יזומים בגליל.

בסיסנו היו בגייב-יוסף, צפת וכנען, עין-זיתים, מחנים, דרדרה, משמר-הירדן, רמות-נפתלי, מנרה, משגב-עם, מתולה, דן, דפנה, כפר-סולד, שמיר, להבות-הבשן, בית-האל, וכפר-בלום.

מבצע חשוב, שבוצע ע"י יחידות הגדוד במשך התקופה שבה התנהלו הפעולות לשחרור הגליל, היה אבטחת הקציר. האבטחה בוצעה ע"י יחידות קטנות — כיתות ומחלקות, לפעמים ללא קשר הולם עם הבסיס. הקציר החל בסביבות אילת-השחר, כפר-גלעדי וגוש דן-דפנה. הנסיון הראשון, שנעשה ע"י העלבים להפסקת הקציר, היה בסביבות מחנים. בשעות 15.00-16.00 פתחו על העובדים באש. המבטיחים ענו מיד באש, העובדים בשדה תפסו מחסה בתעלה, שהיתה בקרבת המקום. הצופה שעמד בראש המגדל גילה את התנועה, הודיע מיד ליחידה שהנתה במחנים, וזו יצאה במהירות והפריחה את התוקפים. כך אירע גם בכמה התנגשויות אחרות בסביבות דפנה ושאר מקומות.

בתקופה הזאת מנה הגדוד כ-700 איש. ידענו, שנוסף לתפקידים, שאנו ממלאים בגליל המזרחי, היה עלינו להתכונן לתקופות יותר קשות, שלפי כל ההנחות וההשערות יתחילו ב-15 במאי. לכן עשינו מאמצים על-אנושיים. דיללנו את כוחותינו מכל בחור טוב ושלחנום לקורסים להכשירם כמפקדים, קשרים, חובשים, וכיו"ב. ואכן, היתה בגדוד תנועה מתמדת של סוראים ומפקדים, היוצאים וחוזרים מן קורסים.